Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDE LANDBRUKSVARER

2. KVARTAL 2024

29.08.2024

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av avdeling handel og industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbeidede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettigede gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men gir et bilde av utviklingen i industrien over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på Landbruksdirektoratets nettside.

SAMMENDRAG

- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon i første halvår 2024.
  - Gjennomsnittlig valutakurs i første halvår er på 11,48 kr per euro, mens prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2024 er 11,52 kr per euro. I andre kvartal var gjennomsnittlig valutakurs 11,56 kr per euro.
  - Råvareprisene i EU har i første halvår 2024 holdt seg på et stabilt nivå.
  - Det er søkt om prisnedskrivning (PNS) for en mindre mengde ferdigvarer i første halvår av 2024, enn i samme periode i fjor. Tilskuddsutbetalingene har samtidig økt, som følge av økte tilskuddssatser.
  - Importert mengde RÅK-varer holdt seg relativt stabil første halvår 2024 sammenliknet med samme periode året før, og var på vel 319 000 tonn. Ser en bort fra importen av mineralvann og øl, økte importverdien i samme periode med fem prosent.
  - Eksportert mengde RÅK-varer var på omtrent samme nivå som i samme periode i fjor.

NORSK RÅK-INDUSTRI

MENGDE RÅK-VARER DET ER SØKT PNS FOR

- I første halvår 2024 er det søkt om tilskudd for salg av 51 tusen tonn ferdigvarer mot 52 tusen tonn i 2023.
- Det er søkt om tilskudd for mer pizza enn i samme periode i fjor.
- Vedlegg 1 viser en detaljert oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for i første halvår .

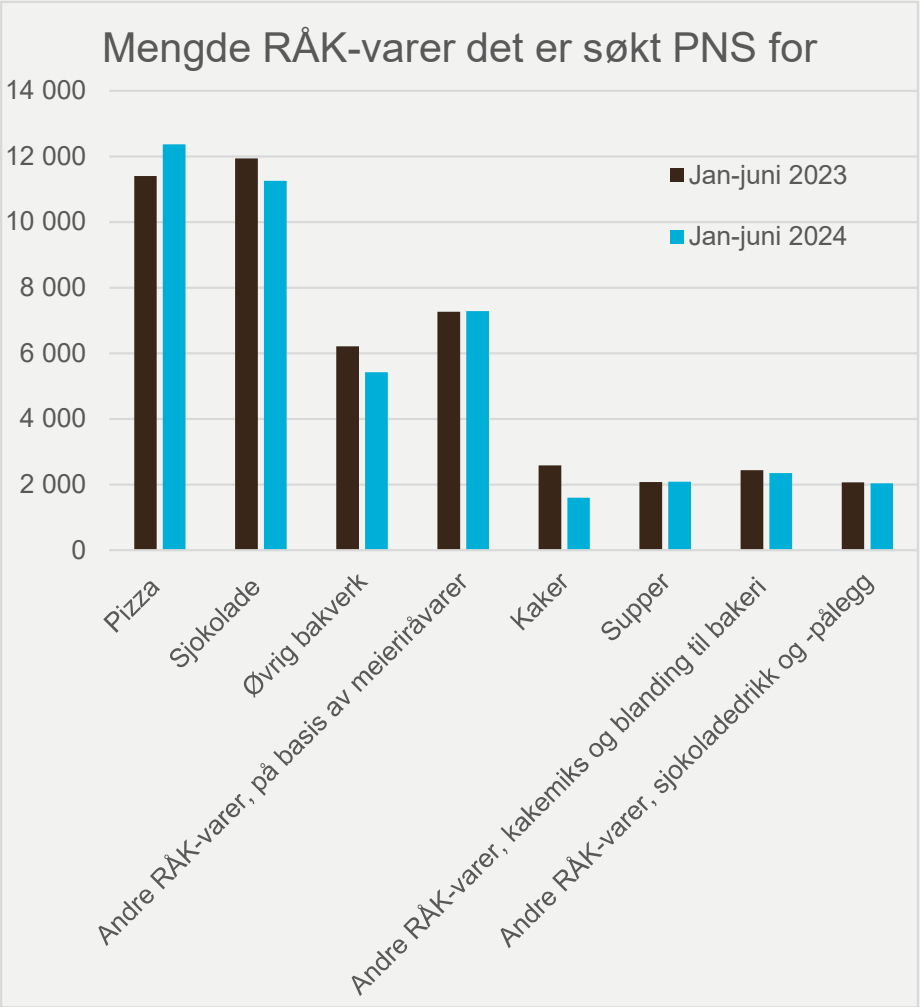

Kilde: Landbruksdirektoratet.

TILSKUDD TIL NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- Satsene i RÅK-tilskuddsordningen økte fra 2023 til 2024. For en del råvarer var satsene null i 2023.
- Tilskuddsutbetalingene utgjør for dette råvareforbruket til sammen vel 115 millioner, mot vel 70 millioner i fjor.
- På grunn av underskudds-situasjonen i markedet har forbruket av norsk melkepulver og egg gått noe ned i forhold til i fjor. For de andre råvarene er det likt eller økt råvareforbruk.

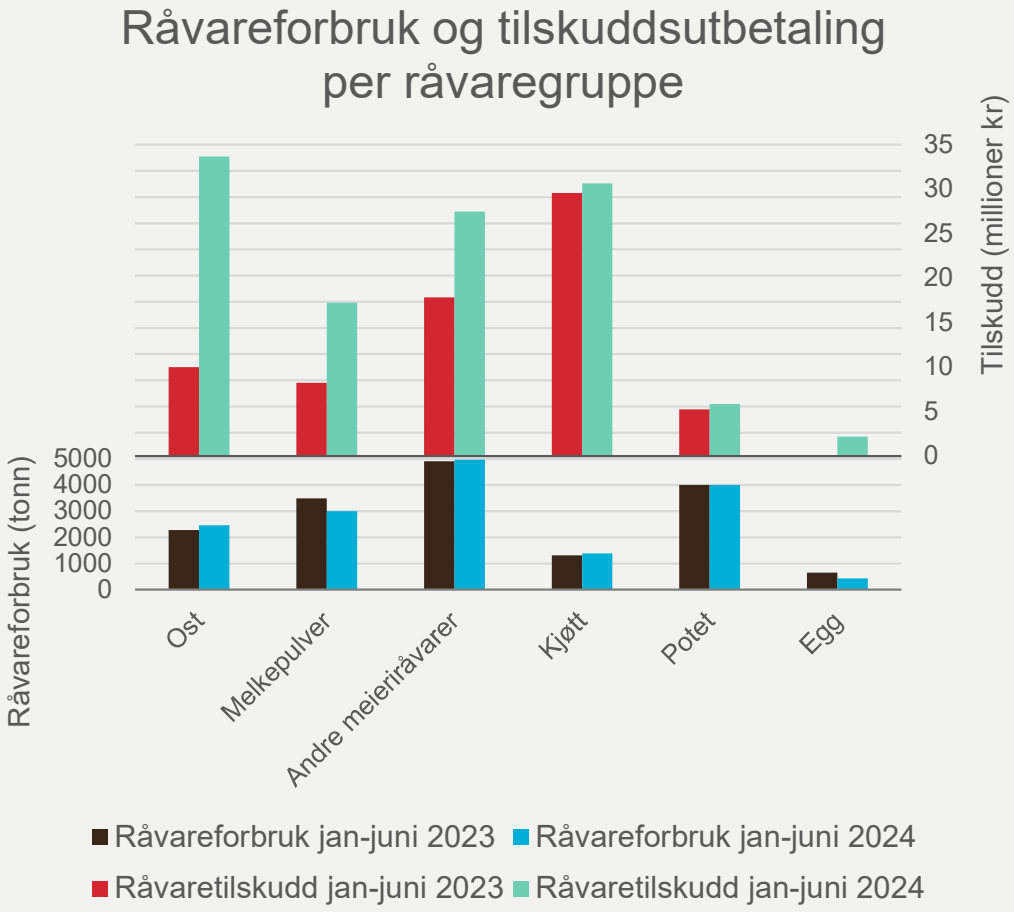

Kilde: Landbruksdirektoratet.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Gjennomsnittlig valutakurs i første kvartal 2024 var 11,41 kr per euro, og i andre kvartal 11,56 kr per euro.
- Gjennomsnittlig valutakurs i første halvår var på 11,48 kr per euro, mens prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2024 er 11,52 kr per euro.
- Kronekursen mot euro har svekket seg i løpet av første halvår 2024.

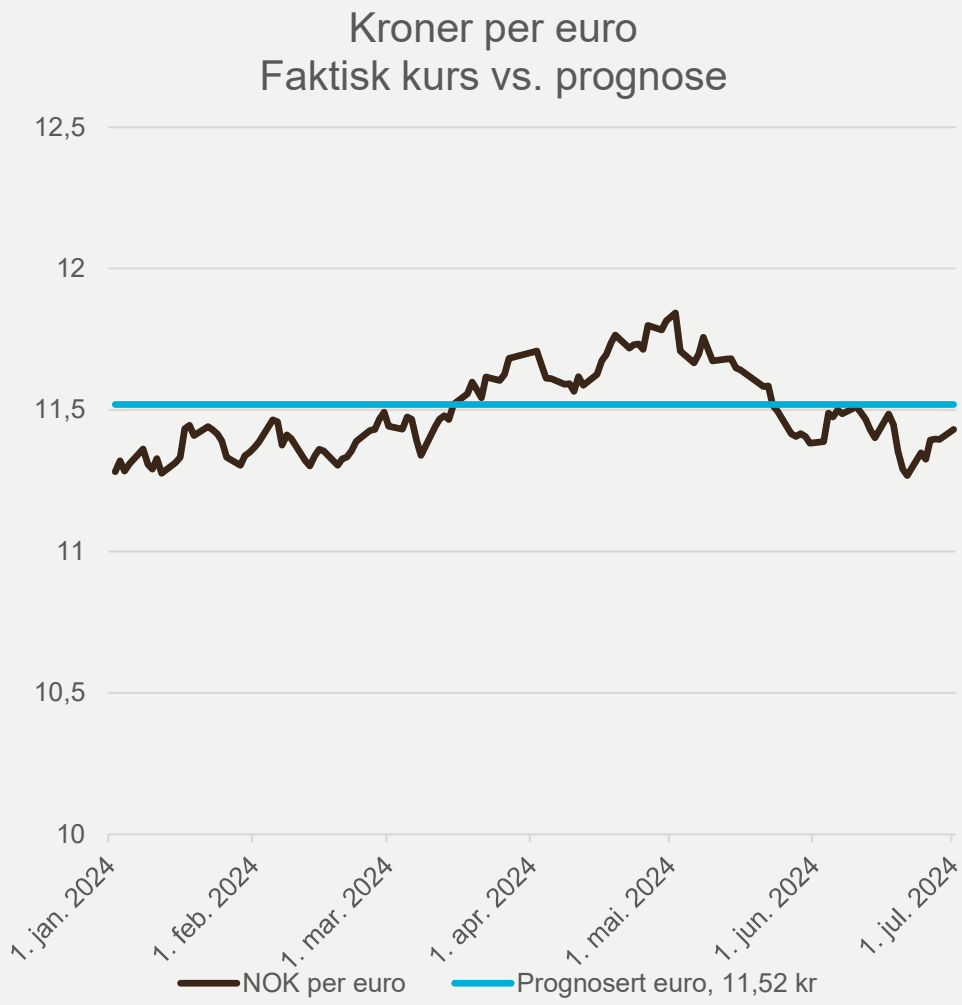

Kilde: Norges Bank og Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser.
- Prisene er i hovedsak innhentet i EU, fordi mesteparten av importen av RÅK-varer kommer fra EU. Prisene fra EU anses derfor som relevante for denne vurderingen. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri.
- De internasjonale prisene blir omregnet til norske kroner ved bruk av gjennomsnittlig dagskurs. Valutakursens utvikling vil derfor påvirke prisanalysen.
- Prisene for andre kvartal er gjennomsnittspriser for perioden mars til juni (uke 25).

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

- Prisen på smør har fortsatt å øke i første halvår 2024. I uke 25 ble prisen på smør i Nederland notert til over 75 kr per kg.
- Prisene på ost og melkepulver har holdt seg stabile fra tredje kvartal av 2023. Markedet for helmelkpulver er i god balanse. Prisene har stort sett ligget over prisene som ble lagt til grunn for tilskuddssatsene.

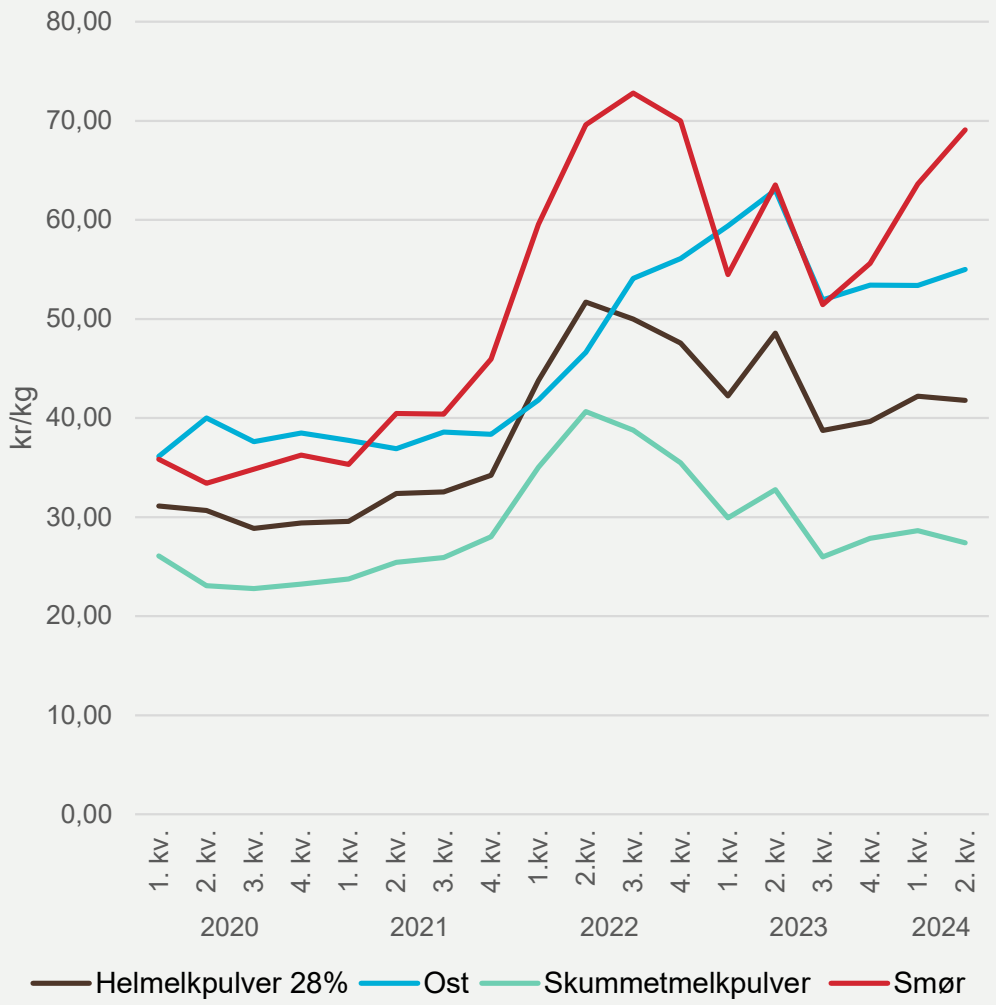

Kilder: www.zuivelnl.org, www.milchland.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

- Prisene på samtlige råvarer av kjøtt har økt fra første til andre kvartal av 2024.
- Kjøtt av storfe og fjørfe har hatt en kraftigere økning enn de andre kjøttslagene.
- Økte produksjonskostnader og lavere marginer for produsentene har ført til en nedgang i produksjonen, spesielt for storfekjøtt. Markedet i EU er derfor preget av noe lavere tilførsler.

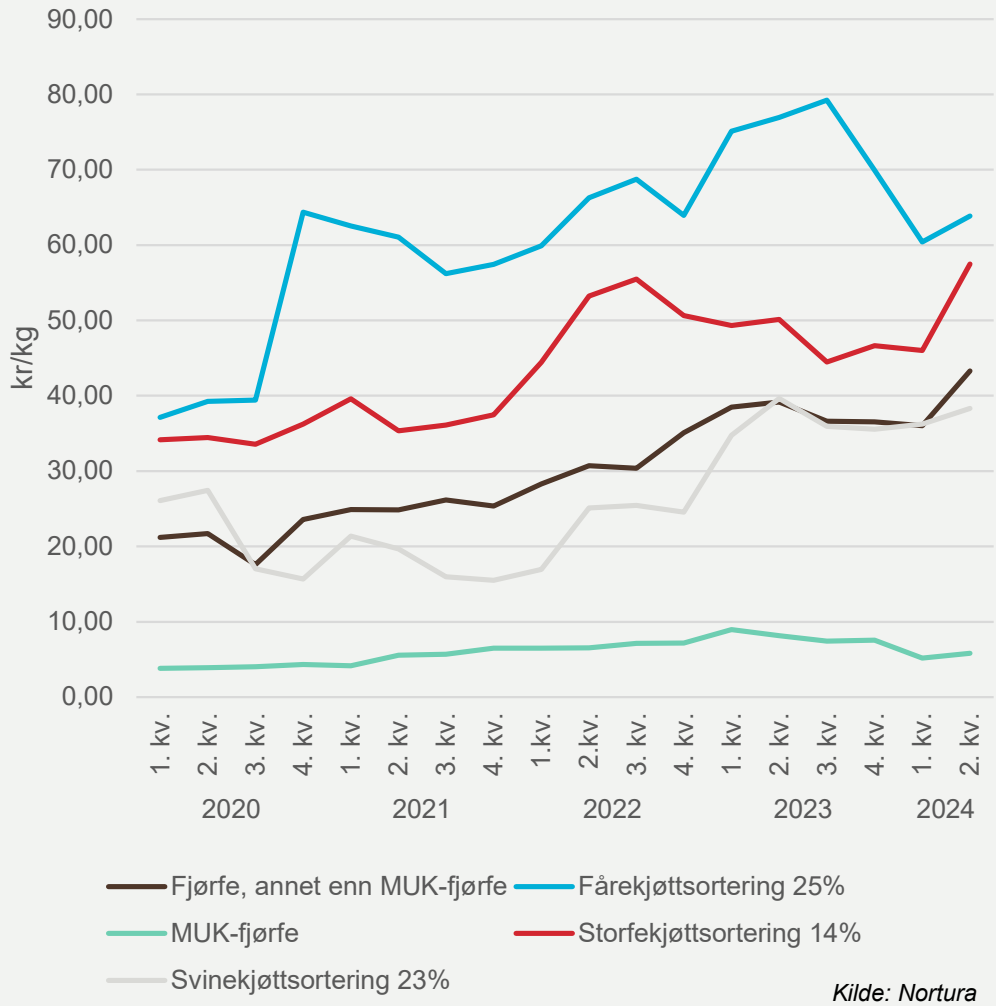

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE EGGPRISER

- Prisene på heleggmasse og konservert eggeplomme har gått svakt ned i første halvår 2024.
- Eggeplommepulver og heleggpulver har en større prisnedgang, og prisene er på samme nivå som ved årsskiftet 2021/2022.
- Det er fortsatt utfordringer med fulgeinfluensautbrudd i EU.

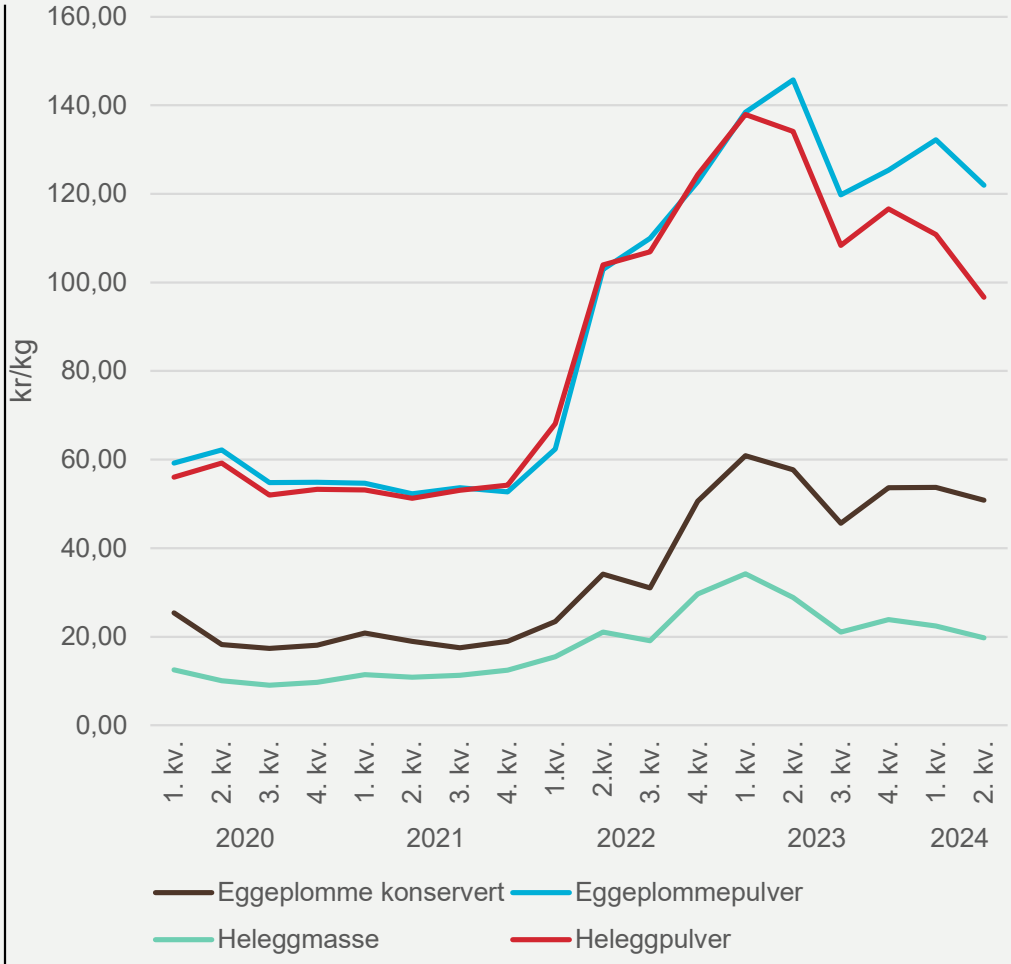

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE POTETPRISER

- Prisen på flak og granulat har hatt en svak oppgang fra fjerde kvartal i 2023.
- Potetmel og -stivelse har hatt en prisnedgang i første halvår av 2024.
- Prisen på våt glukose viser en prisnedgang i andre kvartal etter prisoppgang i første kvartal av 2024.
- Prisene på poteter til industri har gått noe ned fra første kvartal.

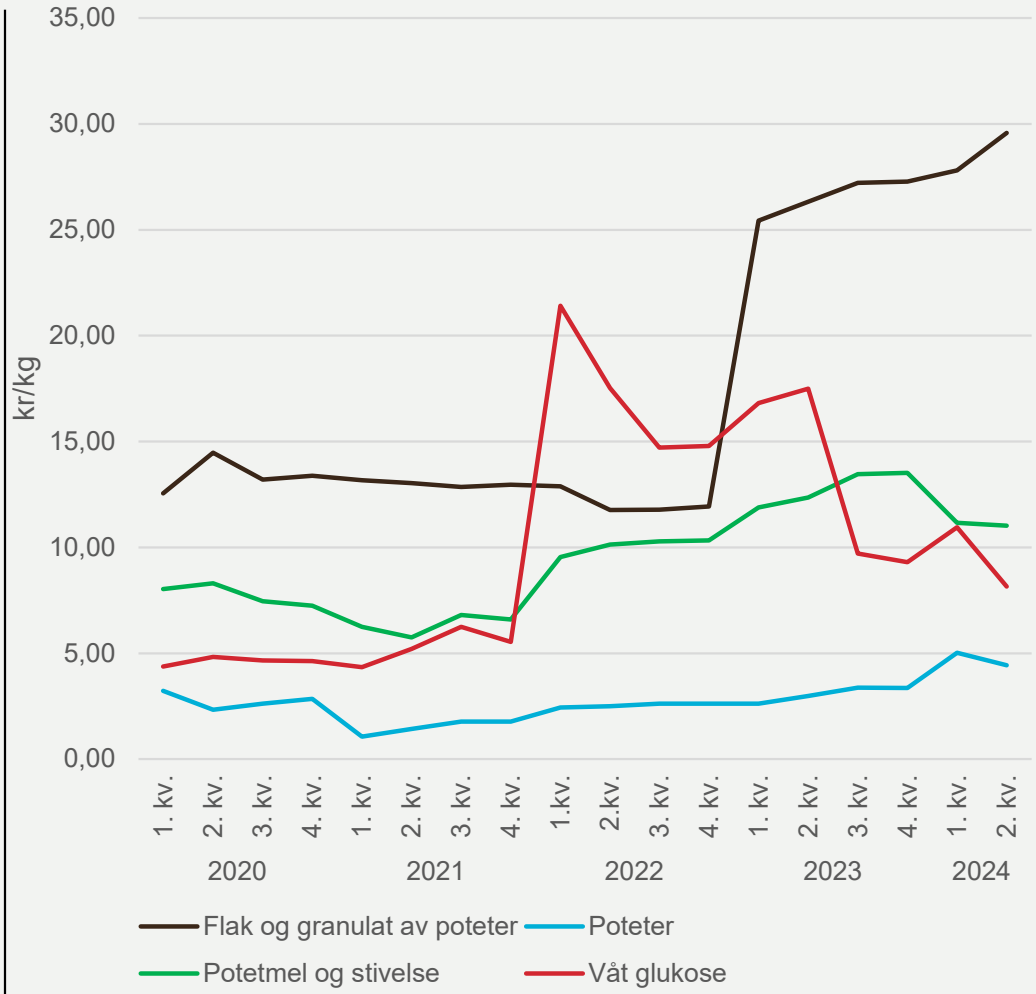

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn blant annet med tanke på konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri. Dette fordi mel er en viktig råvare i RÅK-varer, og det forutsettes av melprisen henger tett sammen med kornprisen.
- Prisene på hvete går noe opp i løpet av andre kvartal.
- Prisbildet for korn er svært sammensatt. Vi viser til omtale av verdensmarkeds-prisene for hvete på våre nettsider, her.

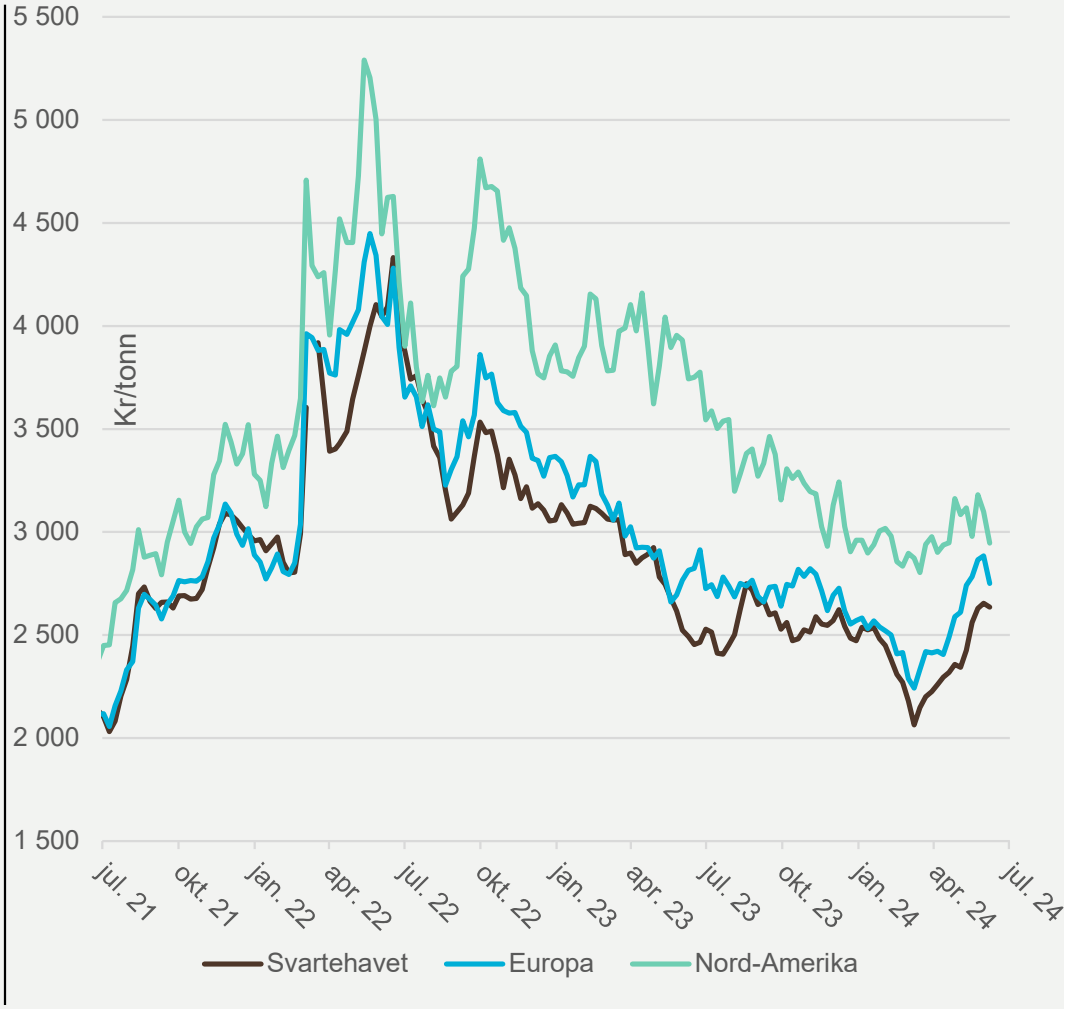

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ekskludert i utvalget. I tillegg ser vi bort fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil utvalget av RÅK-varer bli betegnet som "RÅK-varer".

IMPORTUTVIKLING

- Importen av RÅK-varer holdt seg stabil i første halvår 2024, sammenliknet med samme periode i 2023. Importen var totalt på vel 319 000 tonn.
- Importverdien økte med fire prosent fra året før, og det ble i første halvår 2024 importert RÅK-varer til en verdi av vel 11 milliarder kroner.
- Rundt 90 prosent av den totale importen av RÅK-varer kommer fra EU. Størst import var det fra Sverige, Nederland og Tyskland i første halvår 2024.

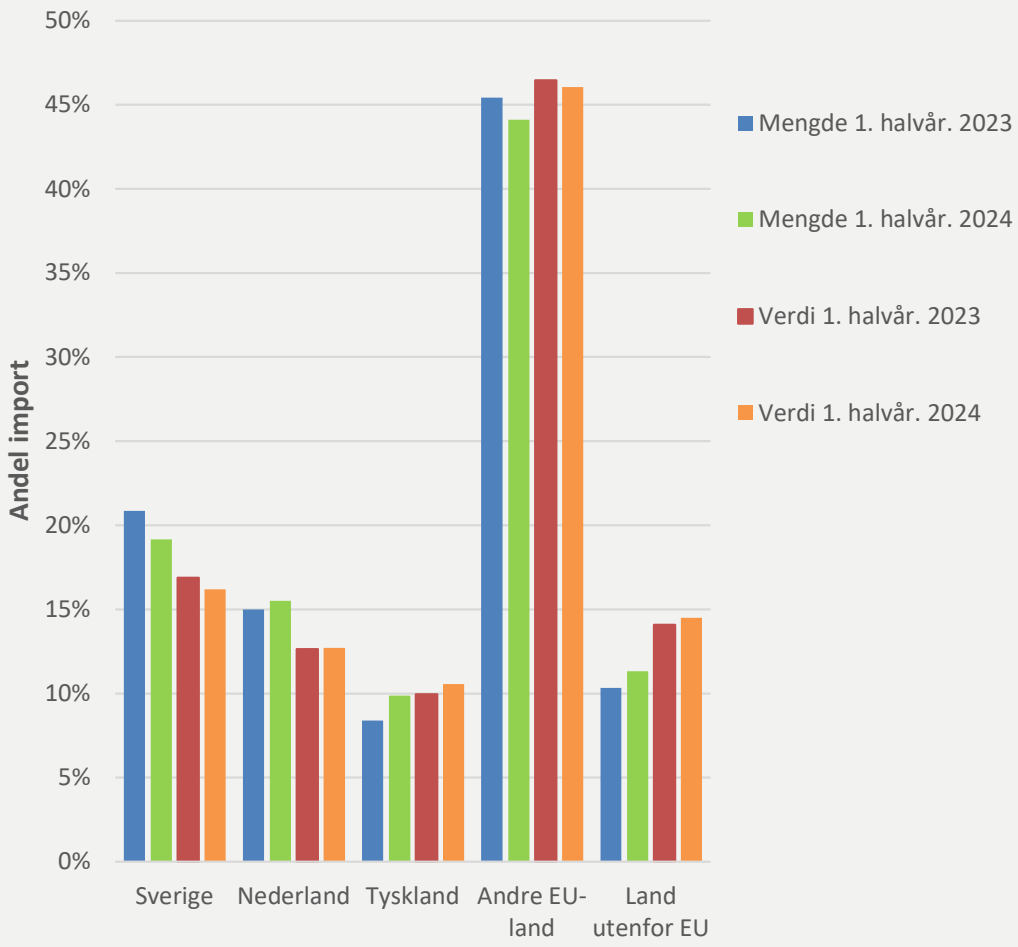

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

IMPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Importen av store varegrupper som pizza og brødvarer lå i første halvår 2024 på samme nivå som i tilsvarende periode året før.

- Det var en relativt stor økning i importen av søte kjeks og småkaker, med 37 prosent eller vel 1 900 tonn. I kategorien øvrig bakverk var økningen på syv prosent, noe som blant annet skyldtes økt import av vafler og vaffelkjeks og en økning i importen av "annet bakverk".

- Importen av smaksatt yoghurt gikk noe ned, samtidig som det var en økning i importen av melkebaserte drikkevarer første halvår 2024. Ser en disse produktgruppene under ett var importen stabil sammenlignet med samme periode i 2023.

- Det ble importert mindre sjokolademasse, men mer sjokolade i form av blokker , plater eller stenger med og uten fyll. Nedgangen i sjokolademasse var på 12 prosent, mens sjokoladeimporten økte med seks prosent.

EKSPORTUTVIKLING

- Eksportert mengde RÅK-varer var i første halvår 2024 på omtrent samme nivå som i samme periode i fjor.
- Eksporten av store varegrupper som sjokolade, øvrig bakverk og pizza gikk noe ned i første halvår 2024.
- Det var en økning i eksporten av sjokolademasse, supper og sauser sammenlignet med samme periode i 2023.
- Det eksporteres mest RÅK-varer til Sverige. Denne eksporten falt likevel med 25 prosent, sammenliknet med første halvår 2023.

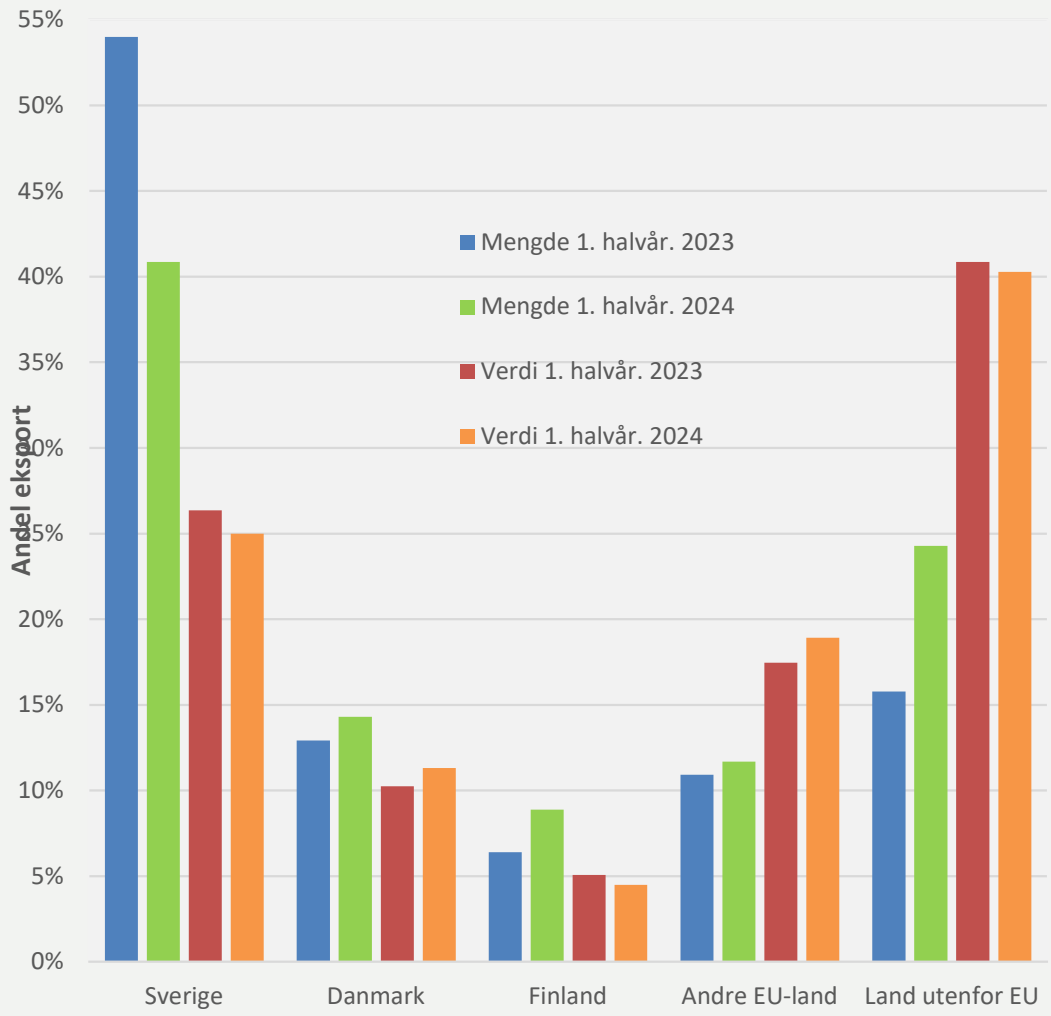

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

VEDLEGG 1

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – JUNI

Varegruppe	Per 30.6.2023	Per 30.6.2024	Endring	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Pizza	11 399	12 368	8	969
Sjokolade	11 942	11 259	-6	-684
Øvrig bakverk	6 214	5 420	-13	-794
Andre RÅK-varer, på basis av meieriråvarer	7 264	7 286	0	22
Kaker	2 589	1 605	-38	-984
Supper	2 081	2 088	0	7
Andre RÅK-varer, kakemiks og blanding til bakeri	2 444	2 351	-4	-93
Andre RÅK-varer, sjokoladedrikk og -pålegg	2 067	2 042	-1	-25
Sauser	1 954	1 974	1	20
Pasta og lignende	1 397	1 308	-6	-89
Sjokolade, i pakninger over 2 kg	877	1 442	64	564
Sukkervarer, pastiller og drops	867	909	5	42
Spise-is	1 130	916	-19	-214
Andre næringsmidler	122	94	-22	-27
Søte kjeks og småkaker	68	42	-39	-27
Sum	**52 415**	**51 102**	**-3**	**-1 313**

VEDLEGG 2

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår. 2023	1. halvår. 2024	Endring1. halvår 2023/2024	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Smaksatt yoghurt	1 716	1 594	-7 %	-122
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	3 060	3 235	6 %	175
Sukkervarer, pastiller og drops	14 721	14 177	-4 %	-544
Sjokolade i pakninger over 2 kg	3 825	3 382	-12 %	-443
Sjokolade	8 900	9 428	6 %	528
Barnemat og morsmelkerstatning	1 589	1 409	-11 %	-179
Deiger	7 207	7 134	-1 %	-73
Pizza	7 844	7 825	0 %	-19
Osteerstatninger	641	634	-1 %	-7
Pasta og lignende	16 931	17 032	1 %	100
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	6 480	5 767	-11 %	-713
Knekkebrød	5 226	5 510	5 %	283
Øvrig bakverk	18 271	19 544	7 %	1 273
Søte kjeks og småkaker	5 127	7 028	37 %	1 901
Kaker	5 504	5 716	4 %	212
Brød og brødvarer	25 223	24 806	-2 %	-417
Syltetøy/pulp	1 346	1 397	4 %	51
Sauser	18 861	19 639	4 %	778
Supper	899	765	-15 %	-134
Spise-is	2 649	2 613	-1 %	-35
Andre næringsmidler	21 639	22 689	5 %	1 051
Mineralvann	95 441	92 612	-3 %	-2 830
Øl	19 854	18 738	-6 %	-1 117
Modifisert stivelse	2 597	2 744	6 %	147
Andre RÅK-varer	25 154	23 905	-5 %	-1 249
Totalt utvalg	**320 706**	**319 324**	0 %	-1 381
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	**205 410**	**207 975**	1 %	2 565

VEDLEGG 3

IMPORT-VERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår. 2023	1. halvår. 2024	Endring1. halvår 2023/2024	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	83 444	79 233	-5 %	-4 211
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	107 956	105 250	-3 %	-2 706
Sukkervarer, pastiller og drops	993 499	1 020 395	3 %	26 896
Sjokolade i pakninger over 2 kg	175 741	189 064	8 %	13 324
Sjokolade	816 570	932 513	14 %	115 944
Barnemat og morsmelkerstatning	103 619	94 334	-9 %	-9 284
Deiger	225 877	227 333	1 %	1 456
Pizza	369 011	363 735	-1 %	-5 276
Osteerstatninger	37 799	33 717	-11 %	-4 082
Pasta og lignende	473 482	455 438	-4 %	-18 044
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	291 544	266 166	-9 %	-25 378
Knekkebrød	196 611	196 260	0 %	-352
Øvrig bakverk	811 589	869 419	7 %	57 829
Søte kjeks og småkaker	236 449	306 447	30 %	69 998
Kaker	317 666	330 330	4 %	12 664
Brød og brødvarer	692 967	684 384	-1 %	-8 584
Syltetøy/pulp	56 770	58 783	4 %	2 014
Sauser	788 247	878 222	11 %	89 975
Supper	40 805	40 117	-2 %	-688
Spise-is	188 944	215 472	14 %	26 528
Andre næringsmidler	1 205 761	1 283 341	6 %	77 579
Mineralvann	1 497 052	1 517 666	1 %	20 613
Øl	259 302	264 816	2 %	5 514
Modifisert stivelse	58 692	51 560	-12 %	-7 132
Andre RÅK-varer	832 522	843 224	1 %	10 702
Totalt utvalg	**10 861 921**	**11 307 219**	4 %	445 298
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	**9 105 566**	**9 524 737**	5 %	419 171

VEDLEGG 5

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår. 2023	1. halvår. 2024	Endring1. halvår 2023/2024	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Smaksatt yoghurt	1	2	>200%	2
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	24	38	59 %	14
Sukkervarer, pastiller og drops	402	445	11 %	44
Sjokolade i pakninger over 2 kg	767	1 309	71 %	541
Sjokolade	2 396	2 127	-11 %	-269
Barnemat og morsmelkerstatning	9	6	-32 %	-3
Deiger	29	24	-16 %	-4
Pizza	2 357	2 085	-12 %	-272
Osteerstatninger	1	1	17 %	0
Pasta og lignende	50	50	0 %	-0
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	69	289	>200 %	220
Knekkebrød	1 101	1 098	0 %	-3
Øvrig bakverk	3 348	2 994	-11 %	-354
Søte kjeks og småkaker	139	153	10 %	14
Kaker	534	343	-36 %	-191
Brød og brødvarer	1 182	1 323	12 %	141
Syltetøy/pulp	10	19	85 %	9
Sauser	1 169	1 355	16 %	186
Supper	424	697	64 %	273
Spise-is	323	345	7 %	22
Andre næringsmidler	7 541	8 480	12 %	939
Mineralvann	10 465	9 103	-13 %	-1 362
Øl	2 443	2 148	-12 %	-295
Modifisert stivelse	88	6	-93 %	-82
Andre RÅK-varer	1 456	1 675	15 %	219
Totalt utvalg	**36 328**	**36 117**	-1 %	-211
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	**23 420**	**24 866**	6 %	1 446

VEDLEGG 5

EKSPORT-VERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår. 2023	1. halvår. 2024	Endring1. halvår 2023/2024	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	40	62	56 %	22
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	1 126	1 808	61 %	682
Sukkervarer, pastiller og drops	28 535	28 253	-1 %	-282
Sjokolade i pakninger over 2 kg	31 223	64 675	107 %	33 452
Sjokolade	156 641	164 245	5 %	7 604
Barnemat og morsmelkerstatning	678	746	10 %	68
Deiger	1 098	969	-12 %	-129
Pizza	93 713	82 847	-12 %	-10 866
Osteerstatninger	32	39	22 %	7
Pasta og lignende	6 555	8 971	37 %	2 416
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	4 882	16 373	>200 %	11 491
Knekkebrød	98 928	100 142	1 %	1 214
Øvrig bakverk	146 411	157 430	8 %	11 019
Søte kjeks og småkaker	5 547	9 195	66 %	3 648
Kaker	24 041	17 630	-27 %	-6 411
Brød og brødvarer	28 211	35 394	25 %	7 183
Syltetøy/pulp	469	1 312	180 %	843
Sauser	91 390	98 330	8 %	6 940
Supper	27 420	48 723	78 %	21 302
Spise-is	55 446	69 514	25 %	14 068
Andre næringsmidler	1 298 322	1 325 546	2 %	27 225
Mineralvann	41 176	71 724	74 %	30 548
Øl	48 610	41 343	-15 %	-7 267
Modifisert stivelse	1 548	199	-87 %	-1 349
Andre RÅK-varer	75 216	79 851	6 %	4 636
Totalt utvalg	**2 267 259**	**2 425 322**	7 %	158 063
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	**2 177 473**	**2 312 256**	6 %	134 783

VEDLEGG 6

DEFINISJON AV VAREGRUPPER

FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007–8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brødvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020